

Тернопільська обласна бібліотека для дітей

Інформаційний список

Тернопіль, 2018

Тернопільська обласна бібліотека для дітей

Інформаційно-
бібліографічний
відділ

Книги-ювіляри – 2018

Анотований інформаційний список

2018

УДК 016:82

К-53

Книги-ювіляри – 2018 : анотований інформ. список / Терноп. обл. б-ка для дітей ; підгот. Г. В. Ракоча. – Тернопіль, 2018. – 28 с.

Ювілей буває не лише в людей, але й у книг. До вашої уваги – книги-ювіляри 2018 року. Це книги, що витримали випробування часом і йдуть крізь віки. Роки, десятиліття, століття несуть вони свою мудрість людям, тому ми радимо вам ближче познайомитися з ними.

У першому розділі анотованого інформаційного списку пропонуємо українську літературну спадщину, яка вирізняється особливим багатством жанрів, прийомів та літературних методів. Можна назвати сотні вітчизняних письменників та поетів, роботи котрих заслуговують на окремо виділені години шкільних уроків. Чудову нагоду згадати про них дають українські книги-ювіляри – 2018.

У другому розділі списку – книги-ювіляри світової літератури.

Скористатися списком можуть вчителі, бібліотекарі та усі бажаючі.

Список підготувала:

Відповідальна за випуск:

Комп'ютерний набір та дизайн:

Ракоча Г. В.

Новіцька Н. С.

Іжко О. В.

Розділ I

Поємі «Енеїда» І. Котляревського – 220

«Енеїда» – українська бурлескно-трагестійна поема, написана письменником Іваном Котляревським, на сюжет однойменної класичної поеми римського поета Вергілія. Складається з шести частин, на відміну від дванадцяти частин Вергілія. Її поема стала першим в українській літературі твором, написаним народною мовою. Розповідає про пригоди троянського отамана Енея, який після зруйнування батьківщини ворогами, за кілька років поневірянь, разом зі своїм козацьким військом засновує омріяну державу в Римі, майбутню імперію.

Повісті «Конотопська відьма» Г. Квітки-Основ'яненка – 185

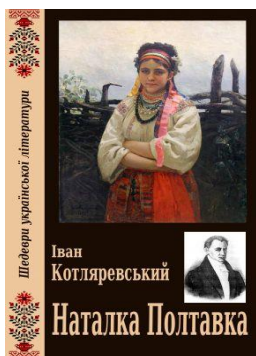
«Конотопська відьма» – найбільша, сатирично-фантастична повість Григорія Квітки-Основ'яненка, написана українською мовою в 1833, а опублікована в 1837 році у другій книзі «Малоросійських

оповідань» письменника.

Повість розповідає про козацьку старшину, сотника славної конотопської сотні Микиту Уласовича Забрюху, його писаря Прокопа Ригоровича Пістряка та відьму Явдоху Зубиху.

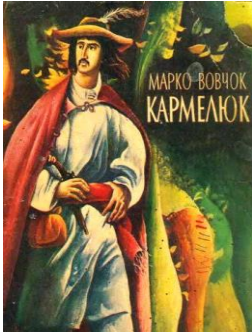
Твір складається з 14 розділів і має закінчення («закінченіє»). Кожен розділ повісті починається словами «смутий і невеселий», які набули в українській мові статусу крилатих слів.

П'єси «Наталка Полтавка» І. Котляревського – 180

«Наталка Полтавка» – п'єса, написана 1819 року Іваном Котляревським. Автор вперше в новій українській літературі вводить образ жінки-страдниці – мати Наталки, Терпилиха, що своєрідно відображається у її імені. За жанром «Наталка Полтавка» – соціально-побутова драма, глибоко національна характерами й естетичною формою, перший твір нової української драматургії, у якому поєдналися ознаки сентименталізму та просвітницького реалізму.

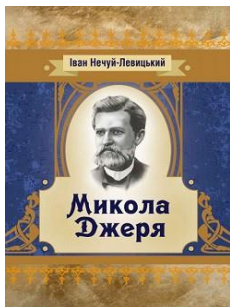
Казці «Кармелюк» Марка Вовчка – 155

Письменниця у своєму творі «Кармелюк» розповідає про життя сільського хлопця Кармеля, який жив з матір'ю (вдовою) в невеликому бідному селі. Кармелюк був наділений незвичайною красою. Краса його настільки чаруюча, що люди німіли від зустрічі з ним.

Казка Марко Вовчок сповнена палкої любові до трудівників, до їхнього славного оборонця Устима Кармелюка, який боровся проти панів за щастя, за кращу долю свого народу.

Повісті «Микола Джеря» І. Нечуя-Левицького – 140

«Микола Джеря» – соціально-побутова повість І. Нечуя-Левицького, присвячена Миколі Лисенку. Контраст між покликанням людини до чогось

високого та її щоденним життям, яке руйнує такі прагнення.

Тема твору: розповідь про життя Миколи Джері та його сім'ї, а також змалювання життя людей під гнобленням панщини та боротьбу з нею.

Ідея твору: показати незламний дух народу, його непокірність панам.

Комедії «За двома зайцями» М. Старицького – 140

«За двома зайцями» – геніальна комедійна п'єса українського драматурга Михайла Старицького, яка зачаровує своєю дотепністю, неповторністю все нові й нові покоління читачів. Написана 1883 року українською мовою. У ній розповідається про цирульника Свирида Голохвостого, який намагається розбагатіти, одружившись із багатого міщанкою Пронею Сірко і, водночас, залицяється до бідної дівчини-красуні Галі.

У п'єсі порушується проблема соціальної нерівності, висміюється життя українських русифікованих міщан Києва.

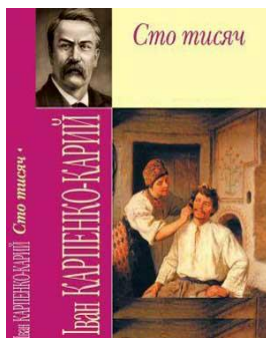

Повісті «Захар Беркут» І. Франка – 140

«Захар Беркут. Образ громадського життя Карпатської Русі в XIII столітті» – історична повість Івана Франка про героїчну боротьбу давніх карпатських общин проти нашествия монголо-татарських завойовників у 1241 році та соціального гноблення. Письменник двадцятип'ятирічним юнаком написав її з 1 жовтня до 15 листопада 1882 року на конкурс, оголошений львівською газетою «Зоря», де і в 1883 році вперше видано цей твір.

Комедії «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого – 130

«Сто тисяч» – трагікомедія на чотири дії корифея українського театру – Івана Карпенка-Карого, основною темою якої є сатира на людську жадобу.

П'єса була написана у 1889 році. Її тематика знайшла

продовження і в іншій комедії Карпенка-Карого «Хазяїн».

Жанр п'єси «Сто тисяч» визначають як сатиричну трагікомедію характерів, бо у творі висміюється надмірна жадоба до збагачення – визначальна риса вдачі головного героя Герасима Калитки.

Цей твір позначений динамічністю дії, яскравою сценічністю, яка і сьогодні не втрачає своєї актуальності.

П'єси «Украдене щастя» І. Франка – 125

«Украдене щастя» – п'єса Івана Франка. В основі твору лежить народна «Пісня про шандаря». Вона має три варіанти. Один із них записала приятелька Франка Михайлина Рошкевич 1878 року від селянки Явдохи Чигур у селі Лоліні Долинського повіту. Ця пісня, що відрізнялася трагічним розв'язанням конфлікту, виразнішою індивідуалізацією героїв, де було яскраво виражене прагнення до справедливої свободи селян, і стала сюжетною основою драматичного твору Франка. Широка насиченість п'єси українським фольклором є одним із найважливіших художніх засобів драматурга.

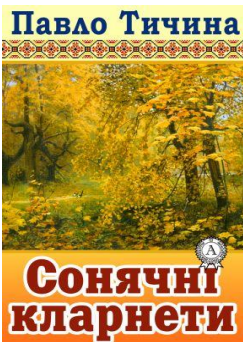
**Збірці поезій «На крилах пісень»
Лесі Українки – 125**

«На крилах пісень» – перша збірка поетичних творів Лесі Українки, що вийшла друком у Львові на початку 1893 року.

У виданні збірки брав безпосередню участь Іван Франко. Йому надсилала Леся Українка частинами рукопис збірки, він наглядав за складанням книжки у друкарні Наукового товариства ім. Шевченка. У бібліотеці НТШ збереглася частина набірною примірника рукопису збірки.

**Збірці «Сонячні кларнети»
П. Тичини – 100**

«Соняшні кларнети» (за сучасним правописом «Сонячні кларнети») – перша друкована збірка поетичних творів Павла Тичини, що вийшла у Києві в приватному кооперативно-

видавничому товаристві «Сяйво» наприкінці 1918 року. Вийшла тиражем 1000 примірників. Художник не встановлений. З 1920 до 1925 року збірка витримала чотири видання.

Сергій Єфремов охарактеризував цю збірку як ту, де «вилився весь Тичина з надзвичайно своєрідною поетичною індивідуальністю, з дужим талантом, з усіма своїми позитивними й негативними сторонами».

Оповідання «Мужицька арихметика» С. Васильченка – 90

Настрої розбудженого революційними подіями села відбив Васильченко у новелі «Мужицька арихметика» (1911), що належить до найвищих здобутків письменника-реаліста. У новелі яскраво вимальовується загальний тип селянина-трудівника, мислячого, усвідомлюючого необхідність відстоювати свої права на землю і волю, свою незалежність. Основний конфлікт твору — зіткнення інтересів селян і місцевого панка-монопольщика, під владою якого перебуває все село. Незначному на перший погляд факту — читання селянами шкільного підручника з арифметики, позиченого у пана-монопольщика, письменник зумів надати глибокого соціального

наповнення. Оповідання написане у формі дотепної гуморески, пройнятої емоційним народним гумором.

**П'єсі «Мина Мазайло»
М. Куліша – 90**

«Мина Мазайло» – п'єса Миколи Куліша. За визначенням автора п'єса є сатиричною комедією, але у творі має місце трагічність становлення української мови й зацькованого народу, тому – трагікомедія. Тема твору – міщанство та українізація. Ідея твору полягає у тому, що засобами гротеску і різючої сатири автор викриває суспільні явища примусової українізації наприкінці 20-х років ХХ ст., висміює носіїв українського та російського шовінізмів. Водночас, побіжно висміюється і мрійництво, відірваність від життя та невміння робити правильний вибір українських націоналістів.

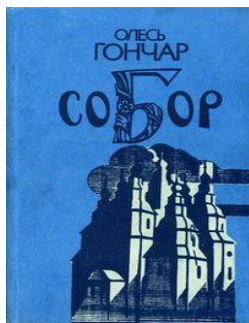
Твір було видано 1929 року окремою книжкою.

**Роману «Тронка»
О. Гончара – 55**

Роман Олеся Гончара «Тронка» у свій час став новаторським словом у українській літературі. Життя і смерть, війна і мир, радощі буття і трагедії, вірність обов'язку і зрада – усі ці поняття, їх боротьба і взаємодія, є і будуть незалежно від часу вічними. Про все це і розповідає у своєму творі видатний український письменник. Так про це писали і до нього. Але в «Тронці», мабуть, чи не вперше були розкриті глибини людської психології в умовах невпинного прогресу, коли водночас сплітаються минуле, сучасне та майбутнє.

**Роману «Собор»
О. Гончара – 50**

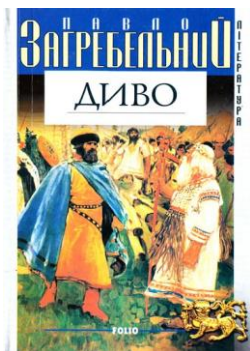

«Собор» – роман українського письменника Олеся Гончара, один із найвідоміших та найвизначніших творів письменника. Написаний та вперше надрукований у часописі «Вітчизна» у 1968 році. Літературні

критики часто класифікують твір, як роман-застереження.

Протягом майже 20 років «Собор» замовчувався прорадянською літературною критикою, що трактувала твір, як творчу невдачу, порівнюючи його із романами «Прапороносці», «Людина і зброя».

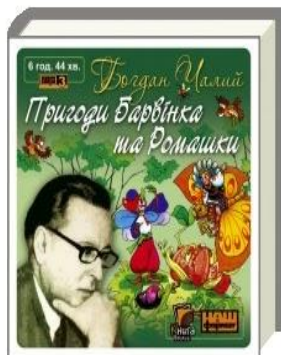
Роману «Диво» П. Загребельного – 50

«Диво» – перший історичний роман Павла Загребельного (1968) про Київську Русь доби Ярослава Мудрого, за часів якого сталося об'єднання земель руських та було зведено Софійський собор у Києві. На майдані, де підіймався величний храм, перехрестилися нелегкі долі талановитого зодчого Сивоока та князя Ярослава.

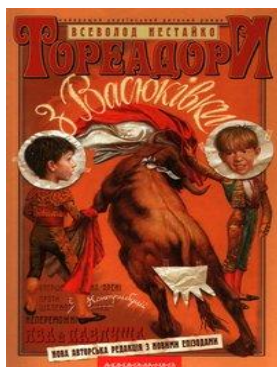
Софія Київська з'єднала долі відомого майстра і мудрого правителя. Дві людські драми розгортаються перед читачами. Сивоок, для якого будівництво храму стає головною справою життя, трагічно гине і його ховають під плитами собору. Ярослав Мудрий вінчається в Софії на кесаря землі Руської. Але і він дійшов цього ціною великих душевних втрат, зрікшись заради влади єдиного в своєму житті справжнього кохання.

Казці «Пригоди Барвінка та Ромашки» Б. Чалого – 50

«Пригоди Барвінка та Ромашки» – нова зустріч з давнім другом маленьких читачів – Барвіночком Хрещатим. Тай не тільки з ним, а й з хороброю дівчинкою Ромашкою. А також з коником Дзвоником та з усією сім'єю Гарбуза в новій казочці Богдана Чалого зустрінуться читачі. Дія відбувається на Барвінковій рідній землі, а також на острові Тулумбас, куди на лелеках прилетіли наші герої.

Повісті «Тореадори з Васюківки» В. Нестайка – 45

«Тореадори з Васюківки» – пригодницька повість українського письменника Всеволода Нестайка, написана у 1963–1970 роках. Вперше видавалася у 70-х роках видавництвами «Веселка» та «Школа». Книга перекладена близько 20 іноземними мовами й

внесена до списку Андерсена. Повість складається з трьох частин (видавалися і як окремі повісті): «Пригоди Робінзона Кукурузо», «Незнайомец із тринадцятої квартири» та «Таємниця трьох невідомих». Героями повістей є Ява Рень та Павлуша Завгородній, яскраві представники «барвистого, сонячного та вільного сільського дитинства». «Тореадори з Васюківки» – це відтворення дитячої психології, теплою живого гумору і захоплюючого сюжету.

**Збірці поезій «Де
найкраще місце на землі?»
В. Павличка - 45**

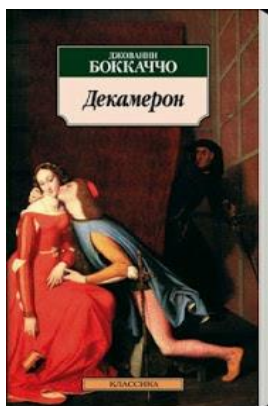

Найкраще місце на землі – там, де ти народився, де вперше побачив сонце і вперше почув казку, де кишенька – у віночку, а журавель – у чобітках, де писанкові гори та рушникові ріки навчають любові до Батьківщини.

Чудову книжку – подарунок українським дітям – створив лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Дмитро Павличко.

Розділ II

Збірці новел «Декамерон» Д. Боккаччо - 665

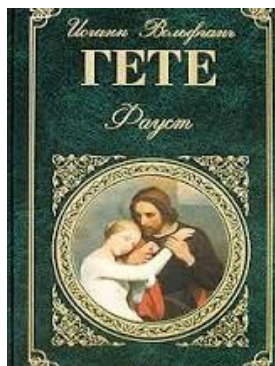
«Декамерон» («Десятидення») – збірка зі ста новел італійського письменника Джованні Боккаччо. За сюжетом цієї збірки 10 молодих флорентійців (7 жінок, 3 чоловіка) залишають охоплене чумою місто, оселяються на заміській віллі і протягом 10 днів розповідають цікаві і повчальні історії (всього їх 100), які широко відтворюють розмаїте повсякденне життя. Композиція книги мозаїчна – кожна оповідка має завершений сюжет, а всі разом створюють своєрідну енциклопедію людських стосунків. Сюжети новел мандрівні, письменник творчо обробив міські анекдоти, античні сюжети і навіть арабські казки.

Роману «Гаргантюа та Пантагрюель» Ф. Рабле – 485

«Гаргантюа та Пантагрюель» – загальна назва збірки з п’яти романів французького письменника 16 століття Франсуа Рабле. Це сатирико-філософський твір, вершина творчості письменника. У п’яти книгах розповідається про пригоди двох мудрих і добрих велетнів – батька Гаргантюа та сина Пантагрюеля, їхніх друзів – брата Жана та витівника Панурга, що здійснювали захоплюючі мандрівки до казкових країн. Твір просякнутий сатирою на тогочасне французьке суспільство. Він був заборонений цензурою Сорбонни. Водночас був популярний у читачів, які відчували в ньому сильне гуманістичне спрямування.

Драмі «Фауст» Й. В. Гете – 210

«Фауст» – філософська драма, яка вважається головною працею Йоганна Вольфганга Гете. Містить найвідоміший варіант легенди про доктора Фауста.

Автор порушує низку складних морально-філософських проблем, робить спробу відповісти на питання, у чому сенс людського буття і що визначає сутність людини.

Гете працював над задумом драми протягом 60 років свого життя. Перша частина писалася ще в 1790-і роки, була закінчена в 1806 році, опублікована через два роки і кілька разів переглядалася Гете при перевиданнях. Над другою частиною автор працював у похилі роки; вона побачила світ вже після його смерті в 1832 році. У 1886 році був виявлений текст «Прафауста», створеного Гете в молодості, в 1772–1775 роки.

Завдяки складній примхливості ритмів і мелодики «Фауст» вважається однією з вершин німецької поезії.

Роману «Пригоди Олівера Твіста» Ч. Діккенса – 180

«Пригоди Олівера Твіста» – другий роман Чарльза Діккенса, в якому англійський письменник, змальовуючи непривабливу дійсність притулків для безробітних і світу підліткової злочинності, розповідає про незавидну долю хлопчика-сироти Олівера Твіста. На його прикладі автор показав, які небезпеки чатують на дитину в світі, де над усім панує жадоба до зиску, до грошей. Письменник засуджує нелюдність жорстокого, злочинного світу і протиставляє йому світ простих, чесних людей, який зрештою здобуває моральну перемогу.

Роман неодноразово екранізувався, а також послужив основою для мюзиклу «Олівер!» та фільму «Олівер!» на його основі.

Казці «Стойкий олов'яний солдатик» Г. Андерсена – 180

Андерсен присвятив цю казку «Стойкий олов'яний солдатик» своєму батькові, якого також звали Ганс. Щоб урятувати сім'ю від злиднів, бідний чоботар записався в солдати. Після воєнних походів повернувся додому хворим і невдовзі помер. Син захоплювався батьком, його любов'ю до родини, силою і мужністю. З дитячих років Андерсен зберіг пристрасть до колекціонування олов'яних солдатиків, що стали дуже популярними у світі після виходу казки. На створення образу Непохитного солдатика вплинули й давні традиції Данії, де королівська варта охороняє резиденцію короля та королеви.

Роману «Оцеола, вождь семинолів» М. Ріда – 160

«Оцеола, вождь семинолів» – один з найпопулярніших історично-пригодницьких романів класика англійської літератури Майн Ріда про героїчний опір індіанців білим завойовникам.

Твір написаний в 1858 році. Головний герой роману — індіанський вождь Оцеола. В книзі описані події Другої Семінольської війни. За романом зняли фільм «Оцеола» .

**Роману «Діти капітана
Гранта» Ж. Верна – 150**

«Діти капітана Гранта» – пригодницький роман Жуля Верна, який справляє величезний вплив на молоде покоління. Цей твір насичений не банальними повчаннями, а чудовою художньою вигадкою, яка прояснює цілу науку життя, надихає бажанням пізнати інших людей та інші країни. Попри розрив в часі , книга актуальна і сьогодні.

Один із найвідоміших у творчій скарбниці письменника, роман має своєрідну історію створення: якось до Жуля Верна звернулися члени Французького географічного товариства, занепокоєні тим, що діти погано знають географію, з проханням написати твір, що привернув би увагу підлітків до цієї науки. Саме так виник задум знаменитого роману, центральним персонажем якого став француз-географ, чії докладні пояснення супроводжують пригоди героїв у різноманітних екзотичних країнах.

Роману «П'ятнадцятирічний капітан» Ж. Верна – 140

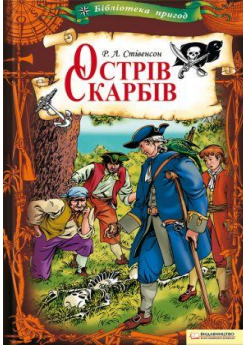

«П'ятнадцятирічний капітан» – роман французького письменника Жуля Верна (1828–1905). Вперше опублікований у 1878 році. Це твір про пригоди європейців у нетрях Екваторіальної Африки. Відвага, кмітливість і розум здатні перемогти найзапекліших ворогів – доводить автор.

Динамічний сюжет про Діка Сенда – хороброго, талановитого юнака, який після загибелі капітана взяв на себе командування шхуною, яскравість пейзажних описів роблять роман дуже привабливим для цінителів пригодницького жанру. Ця, сповнена смертельних небезпек, мандрівка закінчилася щасливо. Переконайтеся в цьому самі, прочитавши сучасний український переклад знаменитого твору. Саме цей роман можна вважати справжнім шедевром автора.

Роману «Острів скарбів» Р. Стівенсона – 140

«Острів скарбів» – роман шотландського письменника Роберта Люїса Стівенсона. Вперше був надрукований в 1881, окремою книгою вийшов в 1883 році. Спочатку роман називався «Корабельний кухар», але пізніше автор змінив назву.

Це захоплива, сповнена незвичайних пригод розповідь про подорож команди «Еспаньйоли» за скарбами пірата Флінта на загублений в морі острів.

Хоробрий і винахідливий юнга Джим Гокінс стає свідком і мимовільним учасником трагічних подій, пов'язаних із пошуком скарбу, в нелегкому поєдинку перемагає отамана піратської банди Сілвера, не раз дивиться у вічі смерті і врешті-решт пізнає радість відкриття справжнього скарбу – людської доброти, щирої чоловічої дружби, романтики далеких мандрів.

Роману «Війна світів» Г. Уеллса – 120

«Війна світів» – фантасти-чний роман англійського письменника Герберта Уеллса. Написаний у 1897 році, був виданий в квітні того ж року в журналі «Pearson's magazine» і в лютому 1898 року окремою книгою.

Роман описує вторгнення прибульців-марсіян на нашу планету. Після приземлення вони залишали випалену землю, застосовуючи крокуючі триногі бойові машини, озброєні тепловими променями. Земляни дуже невпевнено оборонялися. А от земні хвороби здолали прибульців – вони загинули. Автор стверджує, що ймовірно наступне вторгнення під час протистояння планет отримає миттєву відсіч землян.

Сюжет роману був підказаний братом письменника – йому й присвячена «Війна світів».

**Зауваження та пропозиції
просимо надсилати на адресу:**

Тернопільська обласна бібліотека
для дітей
вул. Коперника, 17
м. Тернопіль
Інформаційно-бібліографічний відділ

тел. (0352) 25–39–41,
e-mail: chbibl@ukr.net